תנן התם ארבעה שומרים. משום דאייתי במתניתין קרא דומיא בעליו עמו וגו' נטר למימר מנא ה"מ עד הכא:

שומר חנם נשבע על הכל. לא חשיב פשיעה דבהא כולהו חייבים והשואל משלם את הכל מה שהוזכר בפרשה אבל מתה מחמת מלאכה כיון שהשואל יש לו רשות לעשות בה מלאכה פטור: **דקיימא** באגם. לא בעי למימר היכא דזן אותה שאין כל הנאה שלו שיהא פטור דלעולם חייב באונסין אלא ה"ק אפי' שואל שכל הנאה שלו כגון דקיימא באגם מיהו משום אלא קרן:

אלא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם כו'. אע"ג דלדידיה דרשינן בכל מקום לגד מהיכא דלא מיסתבר כדפי' בפ"ב (לעיל דף לא: ד"ה דברה) ה"נ לא מסתבר לרבות אגניבה כיון דכתיב בלשון גניבה ואית לן למימר דברה תורה כלשון בני אדם: **אלא** אביו ואמו. דסתמא משמע שניהם כאחד. והא דכתיב (דברים כב) יחדו בשעטנז אינטריך לשתי תכיפות ויחדו דלא תחרוש (שם) אינטריך דאי לאו יחדו ה"א אפילו אין קשורים במחרישה אלא שמניחים בצד אחת או אפילו בזה אחר זה ורבי יונתן נמי דאמר עד שיפרוט לך הכתוב יחדו לא מהתם יליף מדאינטריך התם למיכתב יחדו דהא אינטריך כדפי' אלא מסברא קאמר דהוי משמע הכי: דאפסר

מכפילא בשבועה תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן והשואל כל הנאה שלו והא בעיא מזוני דקיימא באגם והא בעיא נטירה בנטר מתא ואיבעית אימא לא תימא כל הנאה שלו אלא אימא רוב הנאה שלו ואיבעית אימא בשאילת כלים נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה דכתיב [2]אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו אלא אבידה מנא לן דתניא אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל אם גנוב יגנב מכל מקום הניחא למאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דאמר אמרינן [3]דברה תורה כלשון בני אדם מאי איכא למימר אמרי במערבא קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס משלם אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן ואידך [7]מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא והשואל משלם את הכל בשלמא שבורה ומתה דכתיב [1]וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מנא לן וכי תימא גילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא אלא נאמרה שבורה ומתה בשואל ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן לפטור תאמר בשואל שכן לחיוב אלא כר' נתן דתניא ר' נתן אומר או לרבות שבויה האי או מיבעיא ליה לחלק דסד"א עד דמיתברא ומתה לא מחייב קמ"ל הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר [6]דתניא [3]איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל [2]אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

עד

[1]אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר [1]בעליו אין עמו שלם ישלם: **גמ'** מדקתני סיפא ואחר כך שאל את הפרה מכלל דרישא דקתני עמה עמה ממש עמה ממש מי משכחת לה פרה במשיכה ובעלים באמירה איבעית אימא כגון דקיימא פרה בחצרו דשואל דלא מחסרא משיכה איבעית אימא דאמר ליה את גופך לא תשאל עד שעת משיכת פרתך [6]תנן התם ארבעה שומרים הם שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמים את האבידה ואת הגניבה מנא ה"מ דתנו רבנן פרשה ראשונה נאמרה בש"ח שניה בשומר שכר שלישית בשואל בשלמא שלישית בשואל מפורש [1]וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם אלא ראשונה בשומר חנם שניה בשומר שכר איפוך אנא מסתברא שניה בשומר שכר שכן חייב בגניבה ואבידה אדרבה ראשונה בשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב אפילו הכי [3]קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה תדע דהא שואל כל הנאה שלו ואינו משלם אלא קרן והשואל כל הנאה שלו והא בעיא מזוני דקיימא באגם והא בעיא נטירה בנטר מתא ואיבעית אימא לא תימא כל הנאה שלו אלא אימא רוב הנאה שלו ואיבעית אימא בשאילת כלים נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבידה ואת הגניבה בשלמא גניבה דכתיב [2]אם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו אלא אבידה מנא לן דתניא אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל אם גנוב יגנב מכל מקום הניחא למאן דאמר לא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דאמר אמרינן [3]דברה תורה כלשון בני אדם מאי איכא למימר אמרי במערבא קל וחומר ומה גניבה שקרובה לאונס משלם אבידה שקרובה לפשיעה לא כל שכן ואידך [7]מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא והשואל משלם את הכל בשלמא שבורה ומתה דכתיב [1]וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מנא לן וכי תימא גילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא תאמר בשבויה שכן אונסא דלא סליק אדעתא הוא אלא נאמרה שבורה ומתה בשואל ונאמרה שבורה ומתה בשומר שכר מה להלן שבויה עמו אף כאן שבויה עמו איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן לפטור תאמר בשואל שכן לחיוב אלא כר' נתן דתניא ר' נתן אומר או לרבות שבויה האי או מיבעיא ליה לחלק דסד"א עד דמיתברא ומתה לא מחייב קמ"ל הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר [6]דתניא [3]איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל [2]אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי רבי יאשיה רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

אבל שאל את הפרה וכו'. אשמעינן אע"פ שהיה עמו בשעת אונסיה לא הוי שאילה בבעלים לאיפטורי אלא אם כן היה עמו בשעת שאלה וטעמא מפרש בגמרא[1]: **גמ' ובעלים באמירה.** משאמר לו הרי פרתי ואני נשאלין לך הוי גופו שאול לו ופרה אחתי מיתסרא משיכה ועל כן הוה ליה שאל בעלים ואחר כך שאל פרה: **נשבעין.** שכן הוא שלא פשעו בה ושלא שלחו בה יד: **פרשה ראשונה.** ג' פרשיות הן סמוכות. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור (שמות כב) ובה פטר על הגניבה דכתיב (שם) וגונב מבית האיש שטוען שגנבה הימנו דכתיב (שם) ונקרב בעל הבית אל האלהים ואוקימנא[1] לשבועה שנשבע שלא שלח בה ידו. ואחריה כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכה חייב על הגניבה ופטר על האונסין בשבועה דכתיב (שם) ומת או נשבר או נשבה שבועת ה' תהיה ואם גנוב יגנב ישלם. ושלישית וכי ישאל[2] וחייב בה את האונסין כשאין בעליו עמו ופטר בבעלים: **בטוען טענת גנב.** טוען שגנבה הימנו ונמצא שהוא עצמו גנבה חייב בה כפל בפרשה ראשונה דכתיב[3] אם לא ימצא הגנב וקמיך ליה על כל דבר פשע ישלם שנים ואוקימנא בפ' מרובה (ב"ק דף סג:) אם לא ימצא כמו שאומר אלא הוא עצמו גנבו ישלם שנים וכגון שנשבע תחילה לשקר שגנבה אבל בא עדים קודם שנשבע תחלה לשקר אינו משלם כפל דהכי כתיב אם לא ימצא הגנב וכבר נשבע ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה על כל דבר פשע אשר יבשיעון דיינין בעדים ישלם שנים וכיון דאומרא היא שדייה להך פרשתא לאומר שכר דאילו פרשה שניה ליכא כפל דהא מיחייב ליה בגניבה ואבידה ומכי טעין גנבה מחייב עצמו בקרן: **אפילו הכי.** חמורה שניה מראשונה דקרנא בלא שבועה שהשניה מחייבתו לשלם קרן משאמר גנבה ואפילו לא נשבע לשקר זה חמורה מן הראשונה שפוטרתו משלם קרן אם לא בא עדים שהוא גנבה אע"פ שמחייבתו כפל לאחר שנשבע לשקר ובא עדים ובלא שבועה אין שם כפל: **תדע.** דהא עדיפא מדלא פטר שואל על הגניבה ומחייביה כפל לאחר שבועה: **דהא שואל כל הנאה שלו.** שבחנם הוא עושה מלאכתו וכו היה לו להחמיר יותר וחייבו על טענת גנב קרן בלא שבועה ולא פטרו בשבועה כדי להביאו לידי כפל: **דקיימא באגם.** כלומר יש שואל שכל הנאה שלו כגון שהיה אגם סמוך לו: **רוב הנאה.** שאינו נותן שכר: **ואיבעיא אימא בשאילת כלים.** כל הנאה שלו דלא בעי מזוני ונשמרין בביתו חנם: **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא באלו מציאות (לעיל דף לא:): **ואידך.** מאן דאמר לא דברה תורה כלשון בני אדם: **שכן אונסא דסליק אדעתא הוא.** ועל מנת כן שייליה מדלא אתני על מנת שלא אתחייב בשבורה ומתה תאמר בשבויה דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה ולאתנויי: **מה לשומר שכר.** אם השוה בו שבויה לשבורה ומתה: **שכן לפטור.** השוה אותה להן וההיא ניחא ליה כיון דשבורה ומתה פטורה כל שכן דשבויה שפיר פטר ליה: **תאמר.** להשוותו להן בשואל לחיוב והא איכא למיפרך מה לשבורה ומתה דאונסא דסליק אדעתא הוא: **ונשבר או מת: הניחא.** הא דלא מיבעי לך או לחלק לרבי יונתן דלא בעי לחלק ואומר דנשבר ומת הוי משמע או האי או האי מלי למדרשיה לרבות שבויה: **אביו קלל אמו קלל.** בתחילתו סמך קללה לאביו בסופו סמך קללה לאמו:

ג א מיי' פ"ח מהלכות שכירות הל' ג סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שמו סעיף ב:

ד ב מיי' פ"ו מהלכות ממרי' הל' ב סמג לאוין ריט טוש"ע י"ד סי' רמא סעיף ח:

תורה אור השלם

1 וכי ישאל איש מעם רעהו וְנִשְׁבַּר או מֵת בְּעָלָיו אין עִמּוֹ שָׁלֵם יְשַׁלֵּם: שמות כב יג

2 ואם גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו:

שמות כב יא

3 כִּי איש איש אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אֲבִיו וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ:

ויקרא כ ט

מוסף רש"י

נושא שכר. שומר בשכר (שבועות מב:). **נשבע על הכל.** שלא פשע (שם) אם לא פשע (לעיל יד:) על כל המאורעות הכתובות בשומר שומרים לחיוב, הוא נשבע שכך עלתה לו ופטור (לעיל צג:) על הכל, גניבה ואבדה ואונסין (שם). **משלם את הכל.** כל הנך דמיתתו במתני' שכר שבויה ומתה וגניבה ואבדה, אבל מתה מחמת מלאכה פטור, דלאו לאוקמה בכילתא שיילה (שבועות מב:). **קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה.** תמוה שומר שכר שחייב בקרן על שלא נשבע לשקר במקום ששומר חנם פטור, דהייט גניבה ואבידה, משומר שמשלם כפל, ומדה זו היא אלא לאחר שנשבע לשקר שגנבה ובא עדים שהוא גנבה, דכי אתרבי כפל בטוען טענת גנב, לאחר שבועה אתרבי (לעיל מא:) הלכך קנסא משום שבועה הוא דקנסיה רחמנא (ב"ק נז:). **אין לי אלא אביו ואמו.** כאחד (סנהדרין סו:) שניהם יחד (שם פה:) קלל שניהם (חולין עח:). **אביו בלא אמו אמו בלא אביו.** אחד מהם מנין (שם). **אביו קלל אמו קלל.** כלומר סמך קללה בראש המקלל לאביו וכסופו סמך לאמו (סנהדרין סו. וכעי"ז שם פה. ושבועות כז. וחולין עח:) למימרא דאו האי או האי (חולין שם). משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו. מתחלת המקלל משמע את אביו ואת (ל"ל או את) אמו, דאע"ג דרי"ל מוסיף על ענין דאמון משמע נמי אחד מהם (סנהדרין סו.) אביו ואמו משמע נמי או האי או האי (חולין עח:).

מ) לעיל לג. שבועות מט., ב) [לעיל מא: ב"ק נז:], ג) [קידושין יח: וש"נ], ד) [פסחים יח: וש"נ], ה) סנהדרין סו. פה: שבועות כז. חולין עח: [מנחות ל: לא. ועוד מכר פליגתא דרבי יאשיה ור' יוחנן לקמן לה: ביומא מז:], ו) [לקמן לג.], ז) [לעיל מא:], ח) [שמות כב:], ט) [שם].

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כמו שפרט לך הכתוב (דברים כב) בחורש שור וחמור דמדאיצטריך למיכתב יחדו שמעינן דאי לא כתביה הוה משמע שלא יחרוש לא בשור ולא בחמור. ואביו ואמו קלל דרש ליה בסנהדרין (דף פה:) להביא את המקלל לאחר מיתה: **סברא הוא.** דנשבר בלא מת נמי מחייב דהוה ליה קטלה פלגא: **תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי.** ואיכא למימר יחזור בעליה אחריה אולי תמצא: **תשובה.** פירכא: **מאי אין לו עליו תשובה.** מאי יש לו לתבוע להשיב דאיצטריך לתבוע לאשמועינן דאינה תשובה: **בטוען טענת לסטין מוויין.** דלענין מיפטר בתשלומין הוי אונס וטוען טענת גנב הוי לענין כפל אם נשבע ונאנס עדיס שהיא אצלו תאמר בשואל שאינו בא לידי כפל דכי טעין ואמר לסטים מוויין בא עלי ונטל מחייב את עצמו בקרן: **אפ"ס.** אין זו תשובה דקרנא דמחייבת ליה לשואל מכי טעין לסטים מוויין נטלה ואפילו לא נשבע לשקר עדיפא להיות חמורה מש"ס הבא לידי כפל אם כפר ונשבע על כך לשקר ואם אמת אמר פטור מן הקרן: **גולן הוא.** ואפי' נשבע ש"ס על כך לשקר ונמצא שהיה אצלו לא מחייב כפל שאין כפל אלא בגונב או בפוטר עצמו בטענת גנב שאומר גנבה ממני ונשבע ונאנס עדיס ואין זאת אלא בש"ס שפטור בגניבה: **אשכחן לחיוב.** גניבה ואבידה בשואל לחייב בשאין בעליו עמו: **לפטור מגלן.** שאם בעליו עמו פטור: **גמר מש"ס.** מה ש"ס בבעלים פטור בגניבה ואבידה אף שואל בבעלים פטור: **גמרי חיובא דש"ס.** דהיינו גניבה ואבידה: **מחיובא דשואל.** משבורה ומתה דשואל: **מה לש"ס.** דין הוא שיהא בבעלים פטור אף על הגניבה ואבידה אע"פ שאינו אונס שכן היקל בו הכתוב לפוטרו משבורה ומתה שלא בבעלים: **תאמר בשואל.** שיפטר בבעלים על גניבה ואבידה שהרי החמיר בו לחייבו על שבורה ומתה שלא בבעלים: **אלא גניבה ואבידה בשואל מנלן.** כלומר אלא היכי ילפינן לה בבעלים לפטור גניבה ואבידה בשואל לחיובא שלא בבעלים מנלן דילפינן מש"ס וכיון דמהתם ילפינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון דהיינו שואל דילפינן בחיובא מק"ו משומר שכר להיות כעין ש"ס מה להלן בבעלים פטור דהא ילפת ליה בהיקשא דילמד עליון מתחתון אף כאן בבעלים פטור: **למאן דליס ליה דיו.** ר' טרפון בפרק כילד בב"ק (דף כה.):

ואילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון. גניבה ואבידה דשומר שכר מחיובא דשואל מה שבורה ומתה דשואל בבעלים פטור אף חיובא דשומר שכר בבעלים פטור. ותחתון מעליון מה שומר שכר חייב בגניבה ואבידה שלא בבעלים אף שואל כן ומה ש"ס בבעלים פטור אף שואל כן ואין משיבין על ההיקש: **פשיעה בבעלים.** אחד מן השומרים שפשע כשהיו בעלים במלאכתו: **מקרא.** אם בעליו עמו (שמות כב): **נדרש לפניו.** אשומר שכר בהיקשא: **ולא לפני פניו.** אש"ח דפרשיות של ש"ח ושל ש"ש לא איתקש כו"ו יתירה דלא כתיב וכי יתן בש"ס: **אש"פ.** דכתיבא ביה פשיעה על כל דבר פשע): **לחיובא.** לחייבו שלא בבעלים בפשיעה: **אבל לפוטרו לא.** כלומר אפי' בש"ש ושואל לא הוי פטור דכי גמרינן פשיעה בבעלים בש"ש ובשואל בק"ו משומר חנם דחייב לגמרי הוא בין בבעלים בין שלא בבעלים דכי כתיב אם בעליו עמו) אהנך חיובי דכתיב בש"ש ובשואל הוא דכתיב אבל אפשיעה דלא כתיבא בהו בהדיא לא שנא בבעלים ל"ש לא בבעלים: **מקרא נדרש.** בסמיכות הפרשיות ואע"פ שאין היקש מפורש בהן: **השואל את הפרה.** גרסינן בתרוייהו. ולא גרסי' השוכר גבי פרה אלא גבי בעלים: **ואילו שומר חנם דפרה לא קתני.** בבעלים פטור משום דחיוביה ליתיה אלא בפשיעה ופשיעה לא פטר בה בבעלים:

דכתיבא

דאפשר למיטרח ואתויי. ואע"ת ונילף משבויה וי"ל דשבויה לא אפשר כולי האי למיטרח ואתויי: **שואל שחייב** בשבורה ומתה. פיר' בהכונס (ב"ק דף נז: ד"ה לא) ובהמפקיד (לעיל דף מא: ד"ה קרנא): **הניחא** למאן דאית ליה דיו. תימה דבפרק כילד הרגל (ב"ק דף כה.ט)) מוכח דהיכא דלא מיפרך ק"ו דלב"ע אמרינן דיו והכא לא מיפרך ט ו"ל משום דהתם ס"ד מעיקרא דפליגי אפי' היכא דלא מיפרך קאמר הניחא כו' וה"נ אשכחן לעיל בפ"ק (דף טו:) ובהמקבל (לקמן דף ק:) דקאמר הניחא למ"ד דמאי לוקח מסלק ליה לבע"ח אלא למ"ד דלא מאי מסלק לי' מאי איכא למימר והיינו רמי בר חמא דסבר מעיקרא ברים מי שהיה גשוי (כתובות דף לא:) למימר דלא מאי מסלק ליה ולא קאי הכי ואפילו הכי קאמר אלא למ"ד כו': **וי"ן** מוסיף על ענין ראשון. והשתא לא צריך תו ק"ו לחייב שואל בגניבה ואבידה משומר שכר: **איתמר פשיעה בבעלים.** פסק ר"ח דפטור מטעם דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל אף על גב דהוי חומרא לגבי מפקיד מכל מקום משיב קולא לפטור המוחזק כדאמרי' ספק ממונא לקולא ויש להביא ראי' לדבריו דבפ' העור והרוטב (חולין דף קיח:) פליגי רב ורבי יוחנן וסבר רבי יוחנן דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו וקיימא לן כר' יוחנן ומיהו למאי דמוקי התם דפליגי בסברא אין ראיה ועוד דאפשר למ"ד מקרא נדרש לפניו או אין נדרש לא אמרינן כן בכל מקום ומה שהקשה בהאומנין (לעיל דף פא.) וכן לקמן בפירקין (דף לז.) אלא למ"ד פשיעה בבעלים חייב אמאי איכפיף לא משום שכן הלכה אלא שלא יקשה לדידיה מאמוראים דאשעוים:

מיבעית

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו אפילו תימא ר' יאשיה לחלק הכא לא צריך מ"ט סברא הוא מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא גניבה ואבידה בשואל מנא לן וכ"ת נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה דלא אפשר למיטרח ואתויי תאמר בגניבה ואבידה דאפשר למיטרח ואתויי אלא כי הא [6]דתניא [1]ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת קל וחומר ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה [3]וזה הוא קל וחומר שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה וכ"ת איכא למיפרך מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מוויין אפ"ה קרנא דשואל עדיפא איבעית אימא קסבר [3]לסטים מוויין גזלן הוא אשכחן לחיוב לפטור מנא לן וכי תימא נילף משבורה ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונס אלא גמר משומר שכר ושומר שכר גופיה מנלן גמרי חיובא דשומר שכר מחיובא דשואל מה להלן בבעלים פטור אף כאן בבעלים פטור במאי גמר אי במה מצינו איכא למיפרך כדפרכינן שכן אונס אלא אמר קרא [1]וכי ישאל [7]וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ואכתי שואל משומר שכר לא גמר דאיכא למיפרך מה לשומר שכר שכן פטור בשבורה ומתה תאמר בשואל שחייב בשבורה ומתה אלא גניבה ואבידה בשואל לחיובא מנלן דגמר משומר שכר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דשומר שכר בבעלים פטור אף גניבה ואבידה דשואל נמי בבעלים פטור הניחא למאן דאית ליה דיו מאי איכא למימר אלא אמר קרא וכי ישאל וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון ותחתון מעליון איתמר [6]פשיעה בבעלים פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר חייב וחד אמר [8]פטור מ"ד חייב קסבר [7]מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו הלכך [2]אם בעליו עמו אשומר חנם לא כתיב ופשיעה נמי בשומר שכר ובשואל לא כתיב הלכך בשומר שכר ובשואל לחיוב אתיא בקל וחומר משומר חנם אבל בבעלים לפטור אף בשומר שכר ובשואל לא מ"ט כי כתיב [2]אם בעליו עמו לא ישלם אשואל ואשומר שכר אהנך חיובי דכתיב בהו בהדיא הוא דמיכתב מ"ד פטור קסבר מקרא נדרש לפניו ולפני פניו וכי כתיב אם בעליו עמו אשומר חנם נמי כתיב תנן השואל הפרה ושאל בעליה עמה השואל הפרה ושכר בעליה עמה שאל בעליה או שכרן ואחר כך שאל הפרה ומתה פטור ואילו ש"ח לא קתני ולטעמיך ש"ש מי קתני אלא תנא מילתא

דכתיבא

מסורת הש"ס

א) ב"ק מז:, ב) [ברכות כג:], ג) [ב"ק מז. וש"נ], ד) [יבמות כ. וש"נ], ה) [מכ' לעיל פא. ולקמן מז.], ו) [שבת נב: וש"נ], ז) [שמות כב], ח) [שם], ט) [ושם], י) [גיטין סג: ובשאר דוכתי].

גליון הש"ם

תוס' ד"ה הניחא וכו' וי"ל משום. עיין בתשובת ריב"ש סימן (ע"ב) [רעט]:

מוסף רש"י

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כלומר שהולכן לפרוט בכלליים שכתוב לא תחרוש בשור ובחמור ופרט בו יחדיו, שלא תאמר אסור לחרוש בשור לבדו ובחמור לבדו (סנהדרין סו:) מלפרט לך שמע מינה דאי לא הוי יחדיו הוה משמע שור לבדו וחמור לבדו, והא אביו דריש דרשינן נמי אי אביו אי אמו, ופיפא לאתויי לאחר מיתה (שם פה:). אין לי. שיהא שואל חייב, אלא בשבורה ומתה. שהן אונס (ב"ק נז:). ומה שומר שכר שפטור משבורה ומתה. דכתיב ביה ומת או נשבר או נשבה, וכתיב בתריה שבועת ה' תהיה בין שניהם, חייב בגניבה ואבידה. דכתיב ביה אם גנב יגנב וגו' (שם). מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל כו'. תאמר בשואל שאין בו כפל לעולם, דהא מיחייב באונסין, דכתיב ונשבר או מת, וכי נמי טעין לסטים מוויין נטלו הימנו הוה מיחייב נפשיה בקרנא, ומי שאינו בא לגנוב את הקרן לא ישלם כפל (שם). קרנא דשואל עדיפא. שואל עדיף שמתחייב בשבורה ומתה בלא שום שבועת שקר, משומר שכר שפטור עליהן, ואע"פ שיש בשומר שכר כפל בטוען טענת לסטים מוויין, אין זה חומר, דכפל אינו בשומרין עד שישבע בשקר שבגנבה היומנו ואחר כך בא עדים בפרק מרובה (סג:) הלכך קנסא משום שבועה הוא דקנסיה רחמנא (שם). לסטים מוויין גזלן הוא. וטעמא אונס פטר נפשיה יכפל בטוען טענת גנב הוא דכתב ביה רחמנא דכתיב וגונב מבית האיש (שם נז:). פשיעה בבעלים כו' חד אמר חייב. אלא נאמרה פטור בבעלים אלא בשואל ושומר שכר, שחייבן בלא פשיעה, אבל שומר חנם שחייבו אינו אלא בפשיעה אינו פטור משום בעליו עמו, הואיל ופשע (לעיל פא.).

עין משפט נר מצוה

ה א מי' פ"א מהלכות שכירות הל' ג וס"ב מהל' שאלה ופקדון הלכה ח ממג עשין פט טוש"ע מ"מ מ' שמו סעי' ח:

תורה אור השלם

1 וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שָׁלֵם יִשָּׁלֵם: שמות כב יג

2 אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשָּׁלֵם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: שמות כב יד

איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה. תימה דאמאי דחק לאוקמי כר' יהודה דלית הלכתא כוותיה דקי"ל דשוכר כשומר שכר כדמשמע בריש המפקיד (לעיל דף לד.) ולקמן (דף לז.) גבי מרימר דאגר כודניתא לבי חוזאי וכבמה דוכתי[1]: **הא** מדסיפא **על גבה רישא במלאכה אחרת.** דאי במרפי ואזיל היינו ממש על גבה ותימה דמאי צריך לדקדק מכח סיפא בלא סיפא תיקשי ליה רישא דאי במרפי ואזיל היינו ע"ג ממש ומאי אפילו וכ"ת דמרישא גופא לא מצי למיפרך דאיכא למימר דהיא גופא אתא לאשמועינן דמרפי ואזיל הוי כע"ג אבל מסיפא פריך שפיר דאמאי נקט אפילו ע"ג אף על גב דלא מרפי ואזיל הא מרישא שמעינן לה דא"כ כי נמי תוקי רישא במלאכה אחרת תיקשי אמאי איצטריך (ג) סיפא אפילו הא מרישא שמעינן דמלאכה אחרת הוא כע"ג וי"ל דאי רישא במלאכה אחרת ניחא ליה דנקט בסיפא אפילו בעליה ע"ג לרבותא אע"ג דמרישא שמעינן כיון דע"ג הוי רחוק ממלאכה אחרת אבל אי רישא באותה מלאכה וכגון דמרפי ואזיל כיון דאשמעינן רישא דהיינו כע"ג תו לא הוה צריך למינקט בסיפא אפי' בעליה חורשים על גבה: ממונא

דכתיבא בהדיא קתני דאתיא מדרשא לא קתני ת"ש שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שאלה ושכר בעליה עמה שכרה ושאל בעליה עמה אף על פי שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור סברוה הא מני ר' יהודה היא דאמר שוכר כשומר שכר דמי והא האי תנא קתני מילתא דאתיא מדרשא ואילו שומר חנם לא קתני הא מני ר"מ היא דאמר שוכר כשומר חנם דמי ותנא שומר חנם והוא הדין לשומר שכר איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני [6]שוכר כיצד משלם ר' מאיר אומר כשומר שכר ר' יהודה אומר כשומר חנם אמר רב המנונא לעולם הוא חייב עד שתהא פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריה ועד שיהו בעלים משעת שאילה עד שעת שבורה ומתה אלמא קסבר בעליו עמו אכולה מילתא משמע מתיב רבא שאלה ושאל בעליה עמה שכרה ושכר בעליה עמה שכרה ושאל בעליה עמה שאלה ושכר בעליה עמה אע"פ שהבעלים עושין מלאכה במקום אחר ומתה פטור מאי לאו [7]במלאכה אחרת לא באותה מלאכה אלא מאי מקום אחר דקא מרפי ואזיל קמה והא מדסיפא על גבה הוי רישא במלאכה אחרת דקתני סיפא שאלה ואח"כ שאל בעליה שכרה ואח"כ שכר בעליה עמה אע"פ שהבעלים חורשין ע"ג ומתה חייב אמרי רישא וסיפא באותה מלאכה ורישא רבותא קמ"ל וסיפא רבותא קמ"ל רישא רבותא קמ"ל דאע"ג דלאו על גבה אלא באותה מלאכה כיון דהוו בעלים בשעת שאילה פטור וסיפא רבותא קמ"ל דאע"ג דעל גבה כיון דלא היו בעלים בשעת שאילה חייב האי מאי אי אמרת בשלמא רישא במלאכה אחרת וסיפא באותה מלאכה היינו רבותא אלא אי אמרת רישא וסיפא באותה מלאכה מאי רבותא אידי ואידי באותה מלאכה הוי ועוד תניא ממשמע שנאמר [1]אם בעליו עמו לא ישלם איני יודע שאם בעליו אין עמו שלם ישלם אלא מה ת"ל [2]בעליו אין עמו לומר לך [3]היה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה ותניא אידך ממשמע שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם איני יודע שאם בעליו עמו לא ישלם אלא מה ת"ל אם בעליו עמו לומר לך כיון שיצאה מרשות משאיל שעה אחת בבעלים ומתה פטור תיובתא דרב המנונא תיובתא אביי סבר לה [5]כר' יאשיה ומתרץ לקראי כר' יאשיה רבא סבר לה כר' יונתן ומתרץ לקראי כר' יונתן אביי סבר לה כר' יאשיה ומתרץ לקראי כר' יאשיה בעליו אין עמו שלם ישלם טעמא דליתיה בתרוייהו הא איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור [6] והא כתיב אם בעליו עמו לא ישלם טעמא דאיתיה בתרוייהו הא אי איתיה בחדא וליתיה בחדא מחייב לומר לך היה עמו בשעת שאילה אינו צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאילה

רבא

דכתיבא בהדיא. שואל דכתיב ביה פטור בבעלים בהדיא: **קתני.** מתניתין בבעלים פטור: [**דאתיא מדרשא**]. שאר שומרים דאית בהו פטור מדרשא לא קתני: הכא בברייתא גרסינן **שכרה ושכר בעליה עמה: במקום אחר.** שלא במקום הפרה ובלבד שתהא מלאכתו של שואל או של שוכר: **כש"ש דמי.** ותנא שוכר בבעלים פטור וה"ה לשומר שכר אבל שומר חנם לא קתני: **והנא שומר חנם.** שאף על פי שאין חיובו אלא פשיעה פטור בבעלים: **והוא הדין לשומר שכר.** בין בפשיעה ובין בשאר חיובים: **איבעיא אימא.** אי ניחא לך לאוקמא סתם ברייתא כר' יהודה טפי מר' מאיר אוקמא אשומר חנם וכר' יהודה כמו דמחליף רבה בר אבוה: **לעולם הוא חייב.** ואפי' בעליו עמו: **עד שיהא בהמה ובעלים במלאכה אחת.** כגון אם פרה היא יהא הבעל חורש בפרתו לנוכח שואל בשדהו או אם חמור הוא יהא בעליו מחמר אחריו: **דקמרפי ליה ואזיל קמה.** חופר והולך בקרקע לפניה במרא תמיד לרפותה שהיא קשה: **והא מדסיפא על גבה.** ממש דתנא לה משום רבותא לאשמועינן דאפי' הכי חייב: **רישא.** מקום אחר נמי דנקט לה משום רבותא ואפ"ה פטור במלאכה אחרת: **שאלה ואח"כ שאל בעליה.** הואיל ולא הוי בשעת שאילה אע"פ שהיה בשעת שבורה ומתה אפ"ה חייב דבעינן בעלים בשאילים בשעת שאילה דבהמה כדיליף לה לקמיה: **באותה מלאכה.** וכדאמר רישא דקאזיל ומרפי קמה וסיפא שמנהיגה במלמד הבקר דהוה ממש על גבה: **אידי ואידי באותה מלאכה.** ממש הוא מה לי מרפי קמה ומה לי מנהיגה: **ועוד תניא.** תיובתא לרב המנונא בסיפא דמילתא דאמר בעינן שיהא עמו משעת שאילה עד שעת שבורה: **לומר לך היה עמו וכו'.** והכי אשמועינן קרא בעליו אין עמו בשעת שאילה אף על פי שהיה עמו בשעת שבורה חייב. ולקמן מתרץ מהיכא משמע ליה הכי: **תניא אידך.** היא היא אלא מר דריש בהאי משמעותא ומר דריש בהאי משמעותא ולא גבי הדדי תניא: **תיובתא דרב המנונא.** בתרוייהו מילתיה במאי דאמר אותה מלאכה בעינן אותביני' מברייתא קמייתא דקתני הע"פ שהבעלים עושין במקום אחר. ובמאי דאמר עד שתהא עמו בשעת שבורה היא תיובתא מהך ברייתא[3]: **אביי סבר לה וכו'.** השתא מהדר לפרושי מהיכא ילפי הני תנאי דבשעת שאילה בעינן ובשעת שבורה ומתה לא בעינן: **אביי סבר לה כר' יאשיה.** דאמר בעינן חלוק ואע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב דמי ולא משמע ליה לפרושי אחד אחד בפני עצמו בכל מקום שהזכיר ב' דברים ופסק עלייהו דין או איסור: **מתרץ לקראי.** דלעיל: **כרבי יאשיה.** (ב) דמפרש דבשעת שאילה בעינן בשעת שבורה ומתה לא בעינן: **ורבא מתרץ להו כתר דעתיה דרבי יונתן.** דמשמע נמי אחד אחד לעצמו ומיהו אפ"ה מצינו למילף שפיר דחדא מינייהו הוא דבעינן: **דתניא ותניא אידך** לא גרסינן דבכל חדא מתניתא דלעיל שייכי תרוייהו קראי ד)בדרשא אלא ה"ג **ומתרץ לה לקראי כרבי יאשיה בעליו אין עמו טעמא דליתיה בתרוייהו הא איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור וכתיב אם בעליו עמו לא ישלם טעמא דאיתיה בתרוייהו** וכו'. וה"פ טעמא דליתא בתרוייהו שלא היה עמו לא בשעת שאילה ולא בשעת שבורה ומתה דע"כ לר' יאשיה אתרוייהו קאי דרישא דקרא אחרי בשאילה ושבורה ומתה ועלה קאי ובעליו אין עמו ולר' יאשיה ה"ק בעליו אין עמו לא בזו ולא בזו כי היכי דמשמע ליה אשר יקלל את אביו ואמו עד שיקלל שייסיס ה"נ משמע ליה בעליו אין עמו דהאי אין אתרוייהו קאי אינו בזו ואינו בזו הוא שלם ישלם הא ישנו באחד מהן לא ישלם: **והא כתיב אם בעליו עמו.** דמשמע נמי אתרוייהו ישנו בזו ישנו בזו הוא דלא משלם הא איתיה בחדא מינייהו משלם הא כיצד ע"כ יש בהן אחת שפוטרתו ויש בהן אחת שאינו פוטרתו ומאי היא שאלה פוטרתו ד)שכירות אינה פוטרתו. ולקמן[1] פריך איפוך אנא:

רבא

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ב מה' שאלה ופקדון הלכה ח סמג עשין לב טוש"ע ח"מ סי' שמו סעי' ח:

ז ב מיי' שם ופ"ח מהל' שכירות הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ג:

מוסף רש"י

שוכר כשומר שכר דמי. הואיל והנאתו הוא אצלו אע"פ שנתן שכר פעולתו שומר שכר הוא, דאי לא יהיב שכר הוי שואל וחייב באונסין, השתא דיהיב ליה אגרא לא הוי שואל והוי שומר שכר (לעיל פ:). **שוכר כשומר חנם דמי.** דקא יהיב אגר מלאכתו ואינו נוטל שכר על שמירתו (שם). **שוכר כיצד משלם.** דשומר חנם ושומר שכר כתיב, שוכר לא כתיב, ומהו דין חיובו לענין גניבה ואבידה, פטור או חייב (שם).

מסורת הש"ס

ה) כ"ק מה: מז: לעיל פ: לג. שבועות מט:, כ) (לעיל לד: וש"נ), ל) ל"ל בריתות .רש"ש, ד) גי' רש"ל כדדרשינן בריש, פ) שבורה כל"ל, ו) [דף לז.], ז) [עי' תוס' כ"ק מז: ד"ה סברוהו ותוס' לעיל לו. ד"ה שוכר],

תורה אור השלם

1 אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו: שמות כב יד

2 וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם: שמות כב יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולימא כחדא פטור וכתיב כל"ל ותיבת והא נמחק: (ב) רש"י ד"ה כר' יאשיה ומפרש: (ג) תוס' ד"ה הא וכו' סיפא אפי' ע"ג הא מרישא:

רבא סבר לה כר' יונתן. דאמר אחד משמע ומתרץ דרשא דקראי כרבי יונתן למילדים כי הני מתני' דלעיל: **דתניא ופניא אידך** לא גרסינן אלא קראי קא נקיט. והא דמפיק בהא דרבא וקא נקיט קראי איפכא לאו דוקא. ונראה בעיני שטעו בגירסא להגיה בספרים דסברי דהא מתני' קמייתא כרבי יאשיה והיא מתרץ אביי וכתריתא כר' יונתן והיא מיתרץ רבא ולא היא דכל כמה דנקטיה להו לקראי בין בסדר בין הפוך בין לר' יאשיה בין לר' יונתן חדא דרשא היא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ותרוייהו מתני' מתרץ אביי כר' יאשיה ורבא כר' יונתן: **איפוך אנא.** לומר שבשעת שבירה פוטרתו ולא בשעת שאילה: **שכן חייב באונסיה.** על אותה שעה מתחייב הוא: **שכן חייב במזונותיה.** ע"י: **רב אשי אמר.** מקרא גופיה משמע דאשעת שאלה קפיד דמעט רעהו משמע לא רעהו עצמו נשאל לו ועלה מסיק קרא שלם ישלם אלמא אשעת שאלה קפיד קאי: **אי לאו הכך.** דהדור ופריש מילתא טפי לא הוה מצינו למילף מעט רעהו ולא רעהו עצמו דאיכא למימר אורחיה דקרא למישמעי הכי וא"ש בבעלים וא"ש בלא בעלים חייב והשתא דגלי סיפא דבבעלים פטור ואחד מינייהו קאי פטור ולא על חבירתה ילפינן מינה גילוי מילתא דאשעת שאלה קפיד: **שאלה לרבעה.** הוא עצמו: **מהו.** מחייב באונסיה או לא: **לירעוה.** שיהא נראה עשיר חשוב ולא ימשכו בעלי בתים ידיהן ממנו להקיפו באמנה ובאשראי: **הגאה מיניה.** שנהנה בגהמה עצמה: **שאל כ' פרות וכו'.** אמ"ל פחות מפרוטה לאו כלום הכא מאי: **מן השותפין.** פרה שהיא של שניהן: **שותפין ששאלו.** לחרוש בה קרקע של שותפות: **ונשאל.** הבעלים: **לאחד מהן.** למלאכתו שאינה של שותפות: **כולו שואל בעינן.** שיהא הבעל נשאל לכל שואל פרטו: **שאל מן האשה.** פרה של נכסי מלוג: **ונשאל לו בעלה.** למלאכתו: **אשה ששאלה.** לחרוש קרקע מלוג ונשאלו הבעלים לבעל למלאכת עצמו: **קנין פירות.** שהבעל אוכל פירות מלוג בקנין הגוף דמי והוה ליה בעלים שואל ונשאל כאילו קרקע ופרה שלו: **השאל לי.** בשבילי: **המוכר שדהו לפירות.** שיאכל לוקח פירותיה ב' ג' שנים ואחר זמן מחזור לבעלים מביא בכורים וקורא ארמי אובד אבי וכל הפרשה (דברים כו) וקורא אני בו הנה הבאתי [את] ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי דקנין פירות בקנין הגוף: **לאפוטרופוס.** היה הולך למדינת הים ומינה אפוטרופא על נכסיו לזון אשתו ובניו: **עבד דלאו בר מצוה לא.** ושליחות נפקא לן (לעיל דף עא:) מאתם גם אתם[1] לרבות שלוחכם דבעינן בו וזה אין לו שואל (ג) נוהג בו וגם משאיל שאין לו כלום בלא רבו: שואל

ממונא דמיתהני מיניה. פירוש שמשתמש בו: **ממונא** בעינן והאיבא. פי' דממונא בעינן שיאשל לו והאיכא ואית ליה נמי הנאה מיניה: **ונשאל** לו אחד מהן. תימה מאי קמיבעיא ליה דכיון דאם נשאלו לו כל הבעלים פטור מהכל השתא יפטר מחציו כדאמרי' במרובה (ב"ק דף עא:) ממשה בקר אפי' ממשה חצאי בקר וי"ל דהתם סברא הוא שישלם לפי מה שנגנב אבל שאילה בבעלים אין סברא לפטור והוי כקדום ואין לך בו אלא מדושו: **שאל** מן האשה. תימה דמה כח יש לאשה להשאיל בנכסי מלוג שהפירות לבעל ובבעל יש לו כח להשאיל בלא רשותה והיא מינה יכולה להשאיל כלל (ד) ואמאי נקט שאל מהאשה ויש לומר דאין הבעל יכול להשאיל או למכור פירות נכסי מלוג בלא רשותה כדאמר רבא בהאשה שנפלו (כתובות דף פ:) משום רווחא דבעלה אי נמי ה"ק שאל מן האיש נכסי מלוג שהן של אשה מהו:

בעל פלוגתיה דר' יוחנן וריש לקיש. לא בעי למימר פלוגתא דתנאי היא דאיפליגו גבי המוכר עבדו ע"מ שישמשנו עד ל' יום אי לאשון הוי בדין יום או יומיס או שני[1] דאיכא מ"ד (ב"ק דף 5.) דפליגי דמר דריש תמתיו ומר דריש כספו אי נמי אפי' למ"ד התם בקנין הגוף דמי היינו משום שמשייר המוכר לעצמו פירות בעין יפה אבל בעלמא לא: **שליח פלוגתא** דר' יונתן ור' יאשיה דתניא בו'. וא"ת היכי מדמה שאילה בבעלים לנדרים דהא שום דרשא איכא לרבי יאשיה דלא הוי שליח כמותו דבעלמא לא פליגי וי"ל דטעמא דרבי יאשיה התם משום דכתיב תרי זימני איש איש ויקימנו ואישה ויפרנו למעוטי שלוחו וה"נ כתיב בעליו תרי זימני אי נמי משום דלשון בעליו ואישות משמע ליה הוא דוקא ולא שלומו: אמר

רבא סבר לה כרבי יונתן ומתרץ לקראי כרבי יונתן (ה) דתני'[1] אם בעליו עמו לא ישלם משמע דאיתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא פטור וכתיב בעליו אין עמו שלם ישלם משמע דליתיה בתרוייהו ומשמע נמי דכי איתיה בחדא וליתיה בחדא חייב לומר לך היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה היה עמו בשעת שבורה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה איפוך אנא מסתברא שאלה עדיפא משום דקא מייתי לה לרשותיה אדרבה שבורה ומתה עדיפא שכן חייב באונסי' אי לא שאלה שבורה ומתה מאי עביד ואי לאו שבורה ומתה שאלה מאי עביד אפילו הכי שאלה עדיפא [א]שכן חייב במזונותיה רב אשי אמר אמר קרא [2]וכי ישאל איש מעם רעהו ולא רעהו עמו שלם ישלם הא רעהו עמו פטור אי הכי בעליו אין עמו ואם בעליו עמו למה לי אי לאו הנך הוה אמינא האי אורחיה דקרא הוא [ב]בעי רמי בר חמא שאלה לרבעה מהו כדשיילי אינשי בעינן ולהכי לא שיילי אינשי או דלמא טעמא מאי משום הנאה והאי נמי הא אית ליה הנאה [ג]שאלה ליראות בה מהו ממונא בעינן והאיכא או דלמא ממונא דאית ליה הנאה מיניה בעינן וליכא [ד]שאלה לעשות בה פחות מפרוטה מהו ממונא בעינן ואיכא או דלמא כל פחות מפרוטה לא כלום היא [ה]שאל שתי פרות לעשות בהן פרוטה מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאיל ואיכא או דלמא זיל בתר פרות וכל חדא וחדא ליכא ממונא [ו]שאל משותפין ונשאל לו אחד מהן מהו כולו בעליו בעינן והא ליכא או דלמא מההוא פלגא דידיה מיהא מיפטר [ז]שותפין ששאלו ונשאל לאחד מהן מהו כולו שואל בעינן וליכא או דלמא בההיא פלגא דשיילי מיהת מיפטר [ח]שאל מהאשה ונשאל בעלה (ט) [ט]אשה ששאלה ונשאל לבעל מהו [י]קנין פירות בקנין גוף דמי או [יא]לא אמר ליה רבינא לרב אשי [יב]האומר לשלוחו צא והשאל לי עם פרתי מהו בעליו ממש בעינא [יג]וליכא או דלמא [יד]שלוחו של אדם כמותו ואיכא א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה בעל פלוגתא דר' יוחנן ור"ל דאיתמר [טו]המוכר שדהו לחבירו לפירות ר' יוחנן אומר מביא וקורא ריש לקיש אומר [טז]מביא ואינו קורא ר' יוחנן אומר מביא וקורא קנין פירות בקנין הגוף דמי וריש לקיש אומר מביא ואינו קורא קנין פירות [יז]לאו בקנין הגוף דמי שליח פלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה דתניא [יח]האומר לאפוטרופוס כל נדרים שתהא אשתי נודרת מכאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפיר לה יכול יהו מופרין ת"ל [3]אישה יקימנו ואישה יפרנו דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר מצינו בכל מקום ששלוחו של אדם כמותו א"ל רב עיליש לרבא האומר לעבדו צא והשאל עם פרתי מהו תיבעי למ"ד [יט]שלוחו של אדם כמותו תיבעי למאן דאמר שלוחו של אדם אינו כמותו תיבעי למ"ד שלוחו של אדם כמותו הני מילי שליח דבר מצוה הוא אבל עבד דלאו בר מצוה לא או דלמא אפי' למ"ד אין שלוחו של אדם כמותו ה"מ שליח אבל עבד [כ]יד עבד כיד רבו דמיא אמר ליה [כא]מסתברא יד עבד כיד רבו דמיא בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו שואל

מסורת הש"ס

א) [שבת קלה: וש"נ], ב) [ברכות לד: וש"נ], ג) גיטין מז: ב"ב קלו:, ד) נדרים עב: מזיר יב:, ה) [לקמן לט.], ו) [במדבר יח], ז) גי' רש"ל לליכא למימר דפליגי,

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ומתרץ לקראי כר' יונתן אם כ"ל ותיבת דתניא נמחק: (ב) שם ונשאל בעלה עמה אשה: (ג) רש"י ד"ה עבד וכו' אין דין שואל וגם משאיל נוהגים בו שאין לו: (ד) תוס' ד"ה שאל וכו' ואמאי נקט. נ"ב פי' ואפי' אית"ל דיש כח לאשה בבעל אמאי נקט שאל מן האשה ולא נקט שאל מן הבעל:

מוסף רש"י

המוכר שדהו לחבירו לפירות. שיאכל לוקח פירות עד עשר שנים ומחזיר הקרקע לבעליה, וכזמן שאין היובל נוהג קאמר, דהייני משגלו שבט לאובן ושבט גד, שגלו מחילה מעבר הירדן ע"י סנחריב עד חרבות ירושלים, דאי בזמן היובל נוהג אמאי מכירה לפירות היא שהרי סופה לחזור ביובל (גיטין מז:). מביא וקורא. מקרא בכורים, דקרינא ביה האדמה אשר נתתה לי ה' (דשב"ם ב"ב קלו:). מביא ואינו קורא. שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי, ומיהו בהאמה חייב, דכתיב אשר תביא מארצך, שהרי שיעבד לו ינקקת הקרקע לפירותיו (שם). כקנין הגוף דמי. ויכול לומר מרשאת פרי האדמה אשר נתתה לי (גיטין מז:). ואישה יפרנו. ולא שלית (נדרים עב:).

ח א מיי' פ"ח מהל' שאלה ופקדון הלכה ד סמג עשין לב טוש"ע מ"מ סי' שמ סעי' ד:

ט ב ג ד ה מיי' שם פ"ב הלכה ט סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שמו סעי' י:

י ו ז מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' יח:

יא ח ט י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' ט [וטוש"ע שם"ע סי' פ"ה ס"מ]:

יב כ ל מיי' שם הל' ה טוש"ע מ"מ סי' שמו סעיף ו:

יג מ נ מיי' פ"ד מהל' בכורים הל' ו:

יד ס מיי' פי"ב מהל' נדרים הלכה ט סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' ל:

טו ע מיי' פ"ח מהל' שלוחין ושותפין הל' ח סמג עשין לב טוש"ע מ"מ סי' קפב סעיף ח:

טז פ מיי' פ"ב מהלכות שאלה ופקדון הלכה ה סמג עשין לב טוש"ע מ"מ סי' שמו סעיף ו:

תורה אור השלם

1 אם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ: שמות כב יד

2 וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם: שמות כב יג

3 כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד